

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТИКИ
Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
для організації аудиторної та позааудиторної роботи**

**з навчальної дисципліни
«СТРАХОВЕ ПРАВО»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право**

Біла Церква
2021 р.

УДК: 351

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 4 від «09» грудня 2020 р.

Укладач: Мельник О.Г., к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін

Мельник О.Г. Методичні вказівки для організації аудиторної та позааудиторної роботи з навчальної дисципліни «Страхове право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право». – Біла Церква, 2021. – 48 с.

Методичні вказівки для організації аудиторної та позааудиторної роботи з навчальної дисципліни «Страхове право» призначені для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право». Метою публікації є допомога здобувачам у вивченні основ Страхового права. Структура публікації передбачає комплексний і диференційований підхід до вивчення здобувачами запропонованих тем самостійно та містить зміст, контент змістових модулів, письмові завдання, теми для есе, тестові завдання з навчальної дисципліни.

Рецензент: А.О. Пахомова, доцент, кандидат юридичних наук
зав. кафедри цивільно-правових дисциплін

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	4
Мета і завдання навчальної дисципліни.....	5
Компетентності і результати навчання з дисципліни.....	7
Структура навчальної дисципліни.....	8
Контент змістових модулів	8
Завдання для самостійної роботи до змістовного модулю 1.....	10
Завдання для самостійної роботи до змістовного модулю 2.....	28
Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань.....	34
Орієнтовний перелік питань до заліку.....	45
Список рекомендованої літератури	47

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Світовий досвід господарювання свідчить про те, що страхування за рахунок спеціально створених фондів достатньо ефективно регулює відтворювальний процес, забезпечуючи страховий захист товаровиробників, економічні інтереси держави та соціальні гарантії громадян. Воно послаблює залежність суспільного виробництва й окремої людини від непередбачених небажаних випадків і являє собою напрацьований суспільством механізм боротьби із порушеннями гармонії. Саме за допомогою страхування обмежуються і компенсуються матеріальні й нематеріальні збитки, пов'язані з погіршенням кон'юнктури ринку, неповерненням кредитів, невиконанням договірних зобов'язань та іншими негативними явищами та ризиками.

Актуальність вивчення навчальної дисципліни. Радикальні зміни, які необхідні Україні, щоб вийти на шлях економічного розвитку, неможливі без посилення уваги до інституту страхування. В сучасних умовах страхування набуває актуальності тому що виступає методом захисту господарської діяльності від руйнівних стихійних сил і є засобом захисту від несприятливих змін ринкової кон'юнктури. Страхове право не лише важливе у сучасних умовах життя і діяльності громадян, підприємств, установ, організацій, банківських, комерційних структур та українського суспільства в цілому, а й відпрацьований у теорії юридичної науки та в практиці. У зв'язку з цим, виникає необхідність детальної правової регламентації усього комплексу страхової справи, пов'язаної зі здійсненням господарської діяльності, законодавчого визначення та закріплення найбільш суттєвих понять страхування, що надасть змогу учасникам страхових правовідносин дотримуватись вимог закону й уникнути проблем при укладанні договорів страхування. Сьогодні це одна із новітніх, наймолодших і найбільш перспективних галузей українського правознавства.

Зміст самостійної роботи здобувача з дисципліни «Страхове право» визначається робочою програмою навчальної дисципліни, даними методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Самостійну роботу здобувача забезпечує система навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни «Страхове право»: підручники, навчальні та

методичні посібники, конспект лекцій викладача, практикум, навчально-методичний комплекс дисципліни тощо. Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з конкретної навчальної дисципліни здобувачі можуть виконувати у бібліотеці закладу вищої освіти, комп'ютерних класах, а також в домашніх умовах. Самостійну роботу здобувачів організовує викладач через систему домашніх завдань, виконання яких має оцінювати викладач, і ця оцінка має входити до семестрової оцінки здобувача.

Методичні матеріали передбачають можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння слухачем в процесі самостійної та індивідуальної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

Методичні вказівки складаються зі вступу, де здобувачі ознайомлюються з основними відомостями про навчальну дисципліну «Страхове право», тем есе, тем для презентацій, письмових завдань, тестових завдань, вирішення яких має на меті формування необхідних навичок, що складають зміст правової компетентності майбутніх правників.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система правовідносин, що виникають у зв'язку із створенням та функціонуванням страхових фондів, а також в процесі укладання та виконання страхових договорів.

Мета навчальної дисципліни «Страхове право» відповідає цілям ОП, які, в свою чергу, відповідають місії університету, оскільки ОП передбачає підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців у галузі права для сфери аграрного виробництва шляхом надання освітніх послуг відмінної якості, дотримання високих стандартів у викладанні, науковій і професійній діяльності, що обумовлює стратегію БНАУ.

Метою вивчення дисципліни «Страхове право» є формування у здобувачів системи знань і навичок у сфері правового регулювання страхової діяльності в Україні та за кордоном, а також практичних навичок при укладанні страхових угод.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Страхове право» є формування у здобувачів-юристів суми знань про місце страхового права в системі права; основні аспекти страхування та принципи, на яких воно базується; можливі страхові ризики; укладання страхових угод; основні види страхування.

Метою даних методичних рекомендацій є опанування здобувачами вищої освіти навчального курсу, вивчення основних особливостей виникнення, розвитку і трансформації інституту страхового права в Україні, враховуючи іноземний досвід.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни знаходиться у контексті оволодіння наступними компетентностями відповідно до зазначених в освітній програмі за спеціальністю 081 – Право:

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК9 Здатність працювати в команді

Фахові компетентності:

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування

СК16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

Очікувані результати навчання:

РН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел

РН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

РН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин

РН 14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

РН 17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	всього	у тому числі					всього	у тому числі						
		л	п	лб	інд	СРС		л	п	лб	інд	СРС		
Змістовий модуль 1. Теоретичні та правові засади страхового права														
Тема 1.1	7	1	2			4	3		2					1
Тема 1.2	6		2			4	2	1						1
Тема 1.3.	8	2	2			4	2	1						1
Тема 1.4	7	1	2			4	1							1
Тема 1.5	7	1	2			4	1							1
Тема 1.6	9	1	4			4	3		2					1
Разом за модуль 1	44	6	14			24	12	2	4					6
Змістовий модуль 2. Класифікація страхування та характеристика основних видів страхування														

Тема 2.1	8	2	2			4	2		2		
Тема 2.2	10	2	4			4	2				2
Тема 2.3	10	2	4			4	2	2			
Тема 2.4	10	2	4			4	2		2		
Тема 2.5	8	2	4			2	2				2
Разом за модуль 2	46	10	18			18	10	2	4		4
Всього годин	90	16	32			42	22	4	8		10

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота здобувача вищої освіти.

КОНТЕНТ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Вивчення дисципліни «Страхове право» складається з
2 змістових модулів:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТРАХОВОГО ПРАВА

1.1. Страхове право України: поняття, завдання і принципи.

Основні принципи страхування, на яких воно базується. Характеристика страхових фондів, які можуть створюватися.

1.2. Суб'єкти та об'єкти страхування. Основні права та обов'язки страховиків і страхувальників. Характеристика об'єктів страхування. Страховий інтерес: поняття та особливості. Страхові правовідносини: основні функції, специфічні риси та ознаки.

1.3. Страхові ризики. Поняття та економічна суть страхових ризиків. Страховий випадок. Класифікація ризиків у страхуванні. Управління страховими ризиками: методи оцінки страхових ризиків та характеристика основних етапів управління ризиком.

1.4. Державне регулювання страхової діяльності. Суть державного регулювання страхової діяльності. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: її функції та права. Ліцензування страхової діяльності.

1.5. Договір страхування. Правова відповідальність сторін за порушення норм страхового законодавства. Страховий поліс: поняття та зміст. Основні правила та умови страхування у країнах Європейського Союзу. Відповідальність за порушення страхового договору згідно Законів України. Страхова оцінка майна підприємства; умови та особливості.

1.6. Страхові організації. Порядок створення, реорганізації і ліквідації страховика. Ліга страхових організацій України (ЛСОУ). Моторне (транспортне) страхове бюро України. Товариства взаємного страхування. Представництва та філії страховика – функціонування та сфера дії. Ліквідація страхової компанії: умови та процедура.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ВИДІВ СТРАХУВАННЯ

2.1. Класифікація страхування. Перестраховання і співстрахування. Основні підходи до класифікації страхування. Системи страхування та франшизи. Умови та особливості перестраховання та співстрахування. Перестраховання та співстрахування: яскраві приклади з практики страхування в Україні. Закордонний досвід у сфері співстрахування та перестраховання.

2.2. Добровільне та обов'язкове страхування. Система добровільного страхування в країнах Європейського Союзу. Система обов'язкового страхування в країнах Європейського Союзу.

2.3. Особисте страхування. Страхування життя: особливості функціонування в Україні. Страхування здоров'я: досвід Сполучених Штатів Америки. Медичне страхування в Україні та Європейському Союзі. Страхова медицина в Україні: міфи і реальність.

2.4. Майнове страхування. Страхування майна на випадок вогню та стихійного лиха в країнах Європейського Союзу. Страхування майна фізичної особи на випадок крадіжки. Особливості страхування майна фізичних осіб в країнах Європейського Союзу.

2.5. Страхування відповідальності. Страхування цивільно-

правової відповідальності власників транспортних засобів в Україні. Страхування відповідальності в комерційній сфері в Україні. Досвід Сполучених Штатів Америки у страхуванні відповідальності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЮ 1

Тема 1. Страхове право України: поняття, завдання і принципи.

Теми есе:

1. Основні принципи страхування, на яких воно базується .
2. Характеристика страхових фондів, які можуть створюватися.
3. Лондонський Ллойд: історія створення та особливості функціонування на світовому ринку.

Завдання 1.

Охарактеризуйте основні принципи на яких ґрунтується страхування.

Завдання 2.

Поясніть що означає поняття «страхова система»? Яку роль виконує страхова система в державі? Визначте які фактори впливають на функціонування страхової системи?

Завдання 3.

Проаналізуйте основні історичні етапи розвитку страхування.

Завдання 4.

Охарактеризуйте джерела страхового права.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення страхування.
2. Охарактеризуйте страхові фонди, які можуть створюватися.
3. Назвіть основні аспекти страхування.
4. На яких принципах базується страхування?
5. Визначіть основні ознаки та функції страхування?
6. Які суспільні відносини регулює страхове право?
7. Дайте визначення поняття «страхове право».
8. Охарактеризуйте джерела страхового права.

Тема 2. Суб'єкти та об'єкти страхування.

Теми есе:

1. Основні права та обов'язки страховиків і страхувальників.

2. Характеристика об'єктів страхування.
3. Страховий інтерес: поняття та особливості.
4. Страхові правовідносини: основні функції та ознаки.

Завдання 1.

Роз'ясніть хто такі страхові посередники.

Завдання 2.

Назвіть основні елементи страхових правовідносин.

Завдання 3.

Назвіть відмінність у діяльності страхових брокерів та страхових агентів.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке страхові правовідносини
2. Вкажіть специфічні риси та ознаки страхових правовідносин.
3. Охарактеризуйте основні об'єкти страхування.
4. Хто є основними суб'єктами страхування?
5. Хто може бути страховиком, відповідно до законодавства України?
6. Роль страхових брокерів на страховому ринку.
7. Страхові агенти в системі страхування.
8. Вкажіть основні функції аварійних комісарів.
9. Хто такі актуарії та які їх повноваження?

Тема 3. Страхові ризики

Теми есе:

1. Поняття та економічна суть страхових ризиків.
2. Класифікація ризиків у страхуванні.
3. Управління страховими ризиками: методи оцінки страхових ризиків та характеристика основних етапів управління ризиком.

Завдання 1.

Охарактеризуйте ризики у страхуванні за різними критеріями.

Завдання 2.

Розмежуйте поняття страховий тариф, страхова сума та страхова виплата.

Завдання 3.

Перерахуйте страхові випадки. Поясніть, чому не всі випадки є страховими. За якими ознаками можна визначити що випадок є страховим.

Завдання 4.

Роз'ясніть що як і за яких умов діє франшиза? Як ви вважаєте, чи вигідна франшиза у страхуванні?

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «страховий ризик».
2. Поясніть суть страхових ризиків.
3. Що таке страхові ризики?
4. Назвіть різні види страхових ризиків.
5. Поясніть процес управління страховими ризиками.
6. Що таке страховий випадок.
7. Розмежуйте поняття «страхова сума», «страхові виплати» і «страхове відшкодування».
8. Що таке страхова премія та страхові тарифи?
9. Що таке франшиза?

Тема 4. Державне регулювання страхової діяльності.

Теми есе:

1. Суть державного регулювання страхової діяльності в Україні та в країнах ЄС.
2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: її функції та права.
3. Особливості ліцензування страхової діяльності в Україні та за кордоном: порівняльний аспект.

Завдання 1.

Роз'ясніть взаємовідносини страховика і держави відповідно до законодавства України.

Завдання 2.

Таємниця страхування. В чому її необхідність? Яка відповідальність наступає за порушення таємниці страхування згідно законодавства України?

Завдання 3.

Проаналізуйте основні гарантії прав та законних інтересів страховиків.

Завдання 4.

В чому полягає мета та значення державного регулювання страхової діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. В чому полягає суть державного регулювання страхової діяльності?
2. Назвіть основні функції національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.
3. Розкрийте поняття ліцензування страхової діяльності.
4. Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України.
5. Визначте та розкрийте суть таємниці страхування.
6. Поясніть взаємовідносини страховика і держави.
7. Система державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Тема 5. Договір страхування. Правова відповідальність сторін за порушення норм страхового права.

Теми есе:

1. Страховий поліс: поняття та зміст.
2. Основні правила та умови страхування у країнах Європейського Союзу.
3. Відповідальність за порушення страхового договору згідно Законів України.
4. Страхова оцінка майна підприємства; умови та особливості.

Завдання 1.

Роз'ясніть основні правила укладення страхового договору.

Завдання 2.

Перерахуйте основні положення, які повинні міститися в стандартному договорі страхування. Розмістіть їх у логічному порядку.

Завдання 3.

Поясніть як визначається страхова сума при укладенні договору страхування?

Питання для самоконтролю:

1. Визначення поняття договору страхування.
2. Зміст договору страхування
3. Основні правила та умови страхування.
4. Вкажіть форми договору та способи укладення договору страхування.
5. Момент укладання і вступу договору страхування в силу.
6. Припинення дії договору страхування.
7. Підстави недійсності договору страхування.

Тема 6. Страхові організації. Порядок створення, реорганізації і ліквідації страховика.

Теми есе:

1. Ліга страхових організацій України (ЛСОУ).
2. Моторне (транспортне) страхове бюро України.
3. Авіаційне і Морське страхові бюро.
4. Акціонерне страхове товариство.
5. Командитне страхове товариство.
6. Товариства взаємного страхування.
7. Представництва та філії страховика – функціонування та сфера дії.
8. Ліквідація страхової компанії: умови та процедура.

Завдання 1.

Поясніть, які кроки необхідно зробити страховій компанії щоб отримати ліцензію на окремий вид страхової діяльності.

Завдання 2.

Перерахуйте та коротко охарактеризуйте основні організаційні форми страховиків.

Завдання 3.

Зобразіть схематично структуру страхової організації (за вашим вибором організаційна форма страховика).

Завдання 4.

Порівняйте за основними функціями та повноваженнями ревізійну комісію та аудитора.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття та загальна характеристика страхових організацій.
2. Які існують в Україні організаційні форми страховиків?
3. Яка структура страхових організацій?
4. Об'єднання страховиків та їхні функції.
5. Який порядок створення страховика?
6. При яких основних умовах функціонує страхова організація?
7. Вкажіть порядок та основні умови реорганізації страховика.
8. Поясніть, при яких умовах здійснюється ліквідація страхової компанії.

Змістовний модуль 2.

Класифікація та характеристика основних видів страхування.

Тема 7. Класифікація страхування. Перестраховання та співстрахування.

Теми есе:

1. Основні підходи до класифікації страхування.
2. Системи страхування та франшизи.
3. Умови та особливості перестраховання та співстрахування.
4. Перестраховання та співстрахування: яскраві приклади з практики страхування в Україні.
5. Закордонний досвід у сфері співстрахування та перестраховання.

Завдання 1.

Перерахуйте які види страхування вказані у Законі України «Про страхування».

Завдання 2.

Вкажіть недоліки та переваги співстрахування та перестраховання в Україні.

Завдання 3.

Опишіть пропорційне та непропорційне перестраховування. Визначте в чому їх відмінності.

Завдання 4.

Поясніть особливості перестраховування страховиками-нерезидентами. Якими нормативними актами вони керуються при укладенні даних договорів.

Питання для самоконтролю:

1. Перерахуйте основні підходи до класифікації страхування.
2. Класифікація страхування за :
 - За об'єктами;
 - Економічними ознаками;
 - Юридичними ознаками;
 - Офіційна класифікація (відповідно до чинного законодавства).
3. Системи страхування та франшизи.
4. Умови та особливості перестраховування та співстрахування.
5. Які є особливості договорів співстрахування.
6. Особливості перестраховування страховиками-нерезидентами.
7. Які ви знаєте види перестраховування?
8. Як визначається відповідальність страхової компанії за договорами перестраховування та співстрахування?
9. Наведіть приклади перестраховування та співстрахування.

Тема 8. Добровільне та обов'язкове страхування.**Теми есе:**

1. Система добровільного страхування в країнах Європейського Союзу.
2. Система обов'язкового страхування в країнах Європейського Союзу.
3. Переваги та недоліки системи добровільного та обов'язкового страхування України порівняно з країнами Європейського Союзу.
4. Обов'язкове медичне страхування в Україні: реальність і перспективи.

Завдання 1.

Напишіть на яких принципах побудована добровільна форма страхування.

Завдання 2.

Перерахуйте які принципи визначають обов'язкову форму страхування.

Завдання 3.

У чому відмінність системи обов'язкового і добровільного страхування в Україні та країни Європейського Союзу?

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте основні види добровільного та обов'язкового страхування.
2. Які особливості добровільного та обов'язкового страхування?
3. На яких принципах побудована добровільна форма страхування?
4. Які принципи визначають обов'язкову форму страхування?
5. Які види страхування входять до обов'язкового?
6. Які види страхування входять до добровільного?

Тема 9. Особисте страхування.

Теми есе:

1. Страхування життя: особливості функціонування в Україні.
2. Страхування здоров'я: досвід Сполучених Штатів Америки.
3. Медичне страхування в Україні та Європейському Союзі.
4. Страхова медицина в Україні: міфи і реалії.

Завдання 1.

Порівняйте умови страхування життя і здоров'я в Україні та країнах Європейського Союзу.

Завдання 2.

Як на Вашу думку, медичне страхування в Україні має бути добровільним чи обов'язковим?

Завдання 3.

Порівняйте медичне і соціальне страхування. Вкажіть спільні та відмінні риси.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть загальні аспекти особистого страхування.
2. Страхування :
 - на дожиття до закінчення договору страхування;
 - від нещасних випадків;
 - на випадок смерті;
 - дітей та школярів.
3. Медичне страхування.
4. Страхування життя і здоров'я
5. Договір страхування до шлюбу.
6. Обов'язкове страхування пасажирів.

Тема 10. Майнове страхування.

Теми есе:

1. Страхування майна на випадок вогню та стихійного лиха в країнах Європейського Союзу.
2. Страхування майна фізичної особи на випадок крадіжки.
3. Особливості страхування майна фізичних осіб в країнах Європейського Союзу.
4. Страхування майна юридичних осіб: досвід Сполучених Штатів Америки.
5. Страхування автотранспортних засобів відповідно до міжнародних стандартів.

Завдання 1.

Складіть формальний договір страхування майна фізичної особи на випадок стихійного лиха (самостійно виберіть об'єкт страхування та стихійне лихо, на випадок його ви складаєте договір).

Завдання 2.

Складіть формальний договір страхування майна фізичної особи на випадок вогню (самостійно виберіть об'єкт страхування та стихійне лихо, на випадок його ви складаєте договір).

Завдання 3.

Складіть формальний договір страхування автомобіля (самостійно визначте ризики).

Питання для самоконтролю:

1. Які умови укладання договорів страхування майна?
2. Вкажіть особливості договорів страхування майна.
3. Які варіанти ризиків покриваються полісом майнового страхування?
4. З якими ризиками пов'язане страхування особистого майна?
5. Назвіть предмети страхування (для фізичних осіб).
6. Охарактеризуйте страхування майна на випадок вогню та стихійного лиха.
7. Які особливості страхування майна фізичної особи на випадок крадіжки.
8. Які особливості страхування майна юридичних осіб?
9. Страхування автотранспортних засобів в Україні.

Тема 11. Страхування відповідальності.**Теми есе:**

1. Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів в Україні.
2. Страхування відповідальності в комерційній сфері в Україні.
3. Досвід Сполучених Штатів Америки у страхуванні відповідальності.
4. Страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну.
5. Страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам.

Завдання 1.

Порівняйте страхування відповідальності з страхуванням майновим і особистим.

Завдання 2.

Перерахуйте види обов'язкового страхування відповідальності.

Завдання 3.

Зобразіть договір страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів в Україні.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте загальну характеристику страхування відповідальності.
2. Вкажіть особливості страхування відповідальності.
3. Перерахуйте види добровільного страхування відповідальності.
4. Перерахуйте види обов'язкового страхування відповідальності.
5. Які особливості має страхування відповідальності порівняно з майновим та особистим?
6. Перерахуйте ризики при страхуванні відповідальності в комерційній сфері.
7. Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА
ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТА ГРУПОВИХ ЗАВДАНЬ**

1.1. Варіант №1

1. Охарактеризуйте основні принципи на яких ґрунтується страхування.
2. Опишіть пропорційне та непропорційне перестраховання. Визначте в чому їх відмінності.

Варіант №2.

1. Поясніть що означає поняття «страхова система»? Яку роль виконує страхова система в державі? Визначте які фактори впливають на функціонування страхової системи?
2. Напишіть на яких принципах побудована добровільна форма страхування.

Варіант №3.

1. Проаналізуйте основні історичні етапи розвитку страхування.
2. Складіть формальний договір страхування майна фізичної особи на випадок вогню (самостійно виберіть об'єкт страхування та стихійне лихо на випадок якого ви складаєте договір).

Варіант №4.

1. Охарактеризуйте джерела страхового права.

2. Перерахуйте основні положення, які повинні міститися в стандартному договорі страхування. Розмістіть їх у логічному порядку.

Варіант №5

1. Роз'ясніть хто такі страхові посередники. Які їх основні функції та повноваження?
2. Перерахуйте які принципи визначають обов'язкову форму страхування.

Варіант №6

1. Назвіть основні елементи страхових правовідносин.
2. Порівняйте умови страхування життя і здоров'я в Україні та країнах Європейського Союзу.

Варіант №7

1. Назвіть відмінність у діяльності страхових брокерів та страхових агентів.
2. Перерахуйте види обов'язкового страхування відповідальності.

Варіант №8

1. Охарактеризуйте ризики у страхуванні за різними критеріями.
2. Зобразіть договір страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів в Україні.

Варіант №9

1. Розмежуйте поняття страховий тариф, страхова сума та страхова виплата.
2. Складіть формальний договір Автоцивілки.

Варіант №10

1. Перерахуйте страхові випадки. Поясніть, чому не всі випадки є страховими. За якими ознаками можна визначити що випадок є страховим?
2. У чому відмінність системи обов'язкового і добровільного страхування в Україні та країн Європейського Союзу?

Варіант №11

1. Роз'ясніть що як і за яких умов діє франшиза? Як ви вважаєте, чи вигідна франшиза у страхуванні?
2. Складіть формальний договір страхування життя. Вкажіть всі необхідні компоненти страхового договору.

Варіант №12

1. Роз'ясніть взаємовідносини страховика і держави відповідно до законодавства України.
2. Назвіть обов'язкові елементи стандартного страхового договору.

Варіант №13

1. Таємниця страхування. В чому її необхідність? Яка відповідальність настає за порушення таємниці страхування згідно законодавства України?
2. Що таке акціонерне страхове товариство?

Варіант №14

1. Проаналізуйте основні гарантії прав та законних інтересів страховиків.
2. Складіть формальний договір страхування майна фізичної особи на випадок стихійного лиха (самостійно виберіть об'єкт страхування: стихійне лихо, на випадок якого складається договір).

Варіант №15

1. В чому полягає мета та значення державного регулювання страхової діяльності?
2. Порівняйте медичне і соціальне страхування. Вкажіть спільні та відмінні риси.

Варіант №16

1. Роз'ясніть основні правила укладення страхового договору.
2. Як на Вашу думку, медичне страхування в Україні має бути добровільним чи обов'язковим?

Варіант №17

1. Складіть формальний договір страхування автомобіля (самостійно визначте ризики).

2. Порівняйте страхування відповідальності з страхуванням майна фізичної особи стим..

Варіант №18

1. Поясніть як визначається страхова сума при укладенні договору страхування?
2. Напишіть основні умови та функціонування медичного страхування в країнах Європейського Союзу.

Варіант №19

1. Поясніть, які кроки необхідно зробити страховій компанії щоб отримати ліцензію на окремий вид страхової діяльності.
2. Перерахуйте нормативно правові акти в сфері страхування в Україні

Варіант №20

1. Що таке авіаційне страхове бюро? Як воно функціонує? Які переваги мають страхові компанії-учасники?
2. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте основні організаційні форми страховиків.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання 1. Розкрийте питання: поясніть, чому не всі випадки є страховими. За якими ознаками можна визначити що випадок є страховим?

Завдання 2. Особливості та перспективи розвитку медичного страхування в Україні.

Завдання 3. Роз'ясніть що як і за яких умов діє франшиза? Як ви вважаєте, чи вигідна франшиза у страхуванні?

Завдання 4. Поясніть як визначається страхова сума при укладенні договору страхування?

Завдання 5. Страхування життя в Україні: умови та особливості.

Завдання 6. Порівняйте медичне і соціальне страхування в Україні. Вкажіть спільні та відмінні риси.

Завдання 7. Поясніть, які кроки необхідно зробити страховій компанії щоб отримати ліцензію на окремий вид страхової діяльності.

Завдання 8. Складіть формальний договір страхування майна фізичної особи на випадок стихійного лиха (самостійно виберіть об'єкт страхування та стихійне лихо, на випадок його ви складаєте договір).

Завдання 9. Порівняльна характеристика особливостей

накопичувального страхування життя в Україні та країнах ЄС.

Завдання 10. Порівняйте за основними функціями та повноваженнями ревізійну комісію та аудитора.

Завдання 11. Зобразіть схематично основні етапи створення страхової компанії.

Завдання 12. Захист права на страхові виплати:судова практика.

Завдання 13. Що таке авіаційне страхове бюро? Як воно функціонує? Які переваги мають страхові компанії - учасники?

Завдання 14. Сільськогосподарське страхування в Україні: сучасний стан та перспективи.

ПИСЬМОВІ ЗАВДАННЯ

1. За якими ознаками можна визначити що випадок є страховим?
2. Хто такі страховики?
3. Перерахуйте основні положення, які повинні міститися в стандартному договорі страхування..
4. Роз'ясніть що як і за яких умов діє франшиза? Як ви вважаєте, чи вигідна франшиза у страхуванні?
5. Страхувальники – це _____.
6. Зобразіть договір страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів в Україні.

7.1.Порядок реєстрації страховиків визначений:

- а) Господарським Кодексом України;
- б) Цивільним Кодексом України;
- в) «Положення про Єдиний державний реєстр страховиків України».

7.2.Однією з головних умов належного виконання страховиком зобов'язань є:

- а) фінансова надійність;
- б) створення страхових резервів;
- в) створення гарантійного фонду.

7.3.З якою метою здійснюється державний нагляд за страховою діяльністю:

- а) для захисту інтересів страховика;
- б) для усунення монополізації;

в) для ефективного розвитку страхових послуг.

7.4.Гарантією інтересів страховиків є:

- а) державний контроль;
- б) захист державою майнових та інших інтересів страховика;
- в) втручання держави у діяльність страховика.

7.5.Уповноважений орган проводить аналіз додержання законодавства:

- а) громадянами України;
- б) об'єднаннями страховиків;
- в) об'єднаннями страхувальників.

7.6.Який строк передбачено для розгляду заяви страховика про видачу йому ліцензії:

- а) 30 календарних днів;
- б) 60 календарних днів;
- в) не більше ніж пів року.

Варіант 2.

1. Визначте та розкрийте суть таємниці страхування.
2. Представництва та філії страховика – функціонування та сфера дії.
3. Ліга страхових організацій України (ЛСОУ).
4. Акціонерне страхове товариство.
5. Ліквідація страхової компанії: умови та процедура.
6. Командитне страхове товариство.

7.1.Відповідальність за розголошення відомостей, що є таємницею страхування відповідно до Закону України «Про страхування»:

- а) передбачена даним законом України;
- б) чітко визначена у Кримінальному Кодексі України;
- в) не передбачена чинним законодавством.

7.2.Система заходів прямого державного регулювання НЕ включає в себе:

- а) видачу ліцензій;
- б) анулювання ліцензій;

в) реєстрація страхових компаній.

7.3. Для формування статутного фонду страховика дозволяється використовувати:

- а) векселі;
- б) кошти, одержані в кредит;
- в) цінні папери, але не більше 25% розміру статутного фонду.

7.4. У разі смерті страхувальника, який уклав договір майнового страхування, його права та обов'язки переходять до:

- а) до осіб, які одержали це майно у спадщину;
- б) страховик сам обирає до кого переходять права та обов'язки;
- в) договір страхування, у цьому випадку, не є дійсним.

7.5. Чи повинен договір страхування визначати розмір тарифу та страхових внесків?

- а) так;
- б) ні;
- в) так, але лише за умови, якщо це буде попередньо обумовлено сторонами.

7.6. Страхувальник-нерезидент має право вносити страхові платежі при укладенні договорів страхування життя:

- а) в іноземній вільно конвертованій валюті;
- б) лише у грошовій одиниці України;
- в) на власний розсуд.

Варіант 3.

1. Складіть формальний договір страхування життя. Вкажіть необхідні компоненти страхового договору.
2. Франшиза це _____.
3. Поясніть, які кроки необхідно зробити страховій компанії щоб отримати ліцензію на окремий вид страхової діяльності
4. Які ви знаєте страхові випадки? Як визначити, що той чи інший випадок є страховим?
5. Поясніть як визначається страхова сума при укладенні договору

страхування?

- б. Товариства взаємного страхування –
це _____.

7.1 Підстави для відмови у видачі ліцензії:

- а) може визначити сам уповноважений орган;
- б) невідповідність документів вимогам чинного законодавства;
- в) не передбачені чинним законодавством.

7.2. здійснення діяльності страховими брокерами, необхідно мати:

- а) доручення;
- б) ліцензія;
- в) сертифікат.

7.3. Чи можуть страхувальники укласти зі страховиком договори про страхування третіх осіб?

- а) так;
- б) ні;
- в) лише у випадках, коли треті особи є недієздатними.

7.4. Який уповноважений орган проводить аналіз додержання законодавства?:

- а) об'єднаннями страховиків;
- б) громадські організації;
- в) об'єднаннями страхувальників.

7.5. Державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою:

- а) захисту інтересів страховика;
- б) усунення монополізації;
- в) ефективного розвитку страхових послуг.

7.6. Основним галузевим законом в сфері страхового права є:

- а) Конституція України;
- б) Закон України «Про Страхування»;
- в) Закон України «Про страхові організації».

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страхове право України та страхування: поняття та сутність.

Страхове право - це сукупність правових норм, що регулюють порядок здійснення страхової діяльності в Україні. В Україні страхове право не є самостійною галуззю права, оскільки відсутні притаманні лише їй предмет і метод регулювання суспільних відносин.

Загальна теорія права предметом правового регулювання визначає однорідні суспільні відносини, що виникають у певних сферах суспільного життя. Страхове право має свій **предмет правового регулювання** - це страхові відносини, тобто суспільні відносини, що складаються між суб'єктами страхування щодо вкладення та реалізації інвестицій.

Страхові правовідносини. Суб'єкти та об'єкти страхування

Страхові правовідносини - це форма, завдяки якій норми страхового права реалізуються в житті. Правовідносини, що виникають з приводу та в процесі здійснення страхової діяльності, називаються страховими правовідносинами.

Страхові правовідносини виконують **основні функції**, а саме: закріплюють конкретну поведінку учасників у процесі страхування, визначають коло суб'єктів, на яких поширюється дія норм страхового права, забезпечують приведення в дію юридичних засобів для реалізації суб'єктивних прав і юридичних обов'язків.

Страхові правовідносини (зобов'язання) є різновидом цивільних правовідносин, і тому для них характерними є загальні риси останніх. Основні з цих **рис** такі:

- страхові правовідносини є майновими й особистими немайновими відносинами, урегульованими нормами цивільного права;
- страхові правовідносини мають вольовий характер;
- страхові правовідносини належать до відносних правовідносин;
- учасники правовідносин характеризуються юридичною рівністю; суб'єктивні права та суб'єктивні обов'язки учасників правовідносин виникають, змінюються та припиняються на підставі юридичних фактів.

Характеризуючи страхування з юридичної точки зору як правовідносини, необхідно навести такі **ознаки страхових правовідносин**:

- страхові правовідносини можуть ґрунтуватися на договорі або вимогах закону (відповідно до цього страхування виступає у двох формах: добровільне й обов'язкове);
- ризиковий характер страхових правовідносин - ймовірність і випадковість настання страхового випадку;

- специфічна мета страхових правовідносин - страхове забезпечення страхувальника на випадок настання можливої шкоди (страхового випадку);
- сплатний характер страхових правовідносин - оєзоплатне страхування взагалі не має сенсу;
- обмеження основного обов'язку страховика страховою сумою;
- строковий характер страхових правовідносин - у договорі страхування має бути зазначено термін його дії.

Страхові правовідносини складаються із: суб'єктів, між якими виникли правові відносини, об'єктів та змісту, тобто суб'єктивних юридичних прав і обов'язків.

Матеріальним змістом страхових правовідносин є поведінка суб'єктів, яку диктують суб'єктивні права і обов'язки, встановлені нормами страхового права.

Об'єкт страхування є необхідним елементом страхових правовідносин, як і будь-яких цивільних правовідносин, оскільки об'єкт є предметом договірних відносин. Розглянемо питання визначення об'єкта страхування у вигляді страхового інтересу, що постійно актуалізується дослідниками страхових правовідносин вже протягом багатьох років.

Страховий інтерес – це законний майновий інтерес, що є в наявності у страхувальника щодо певного об'єкта страхування і є безпосередньою основою для визначення предмета договору страхування. Поняття страхового інтересу нерозривно пов'язано з об'єктом страхування і предметом договору страхування.

Наявність страхового інтересу є необхідною умовою для формування страхового зобов'язання. У страховому зобов'язанні страховий інтерес – головний елемент, що визначає саму можливість існування страхування, і тому має універсальне значення. Страховий інтерес визначає всі найважливіші елементи страхового зобов'язання: його суб'єктивний склад, об'єкт, права й обов'язки суб'єктів, його виконання, відповідальність за невиконання або за неналежне виконання.

Згідно зі ст. 4 Закону України «Про страхування», *об'єктами страхування* можуть бути майнові інтереси, що не суперечать законодавству України, пов'язані з:

- життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи;

- володінням, користуванням і розпорядженням майном;
- відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди фізичній особі або її майну, а також шкоди, заподіяної майну юридичної особи.

Основними **суб'єктами** страхування є страховики і страхувальники. Суб'єктом державного регулювання виступає держава в особі її різноманітних інститутів.

Страховики - юридичні особи будь-якої організаційно-правової форми, крім товариств з обмеженою відповідальністю, які мають державний дозвіл на здійснення страхових операцій та утворюють спеціальний централізований страховий фонд для виплати відшкодувань щодо можливих збитків страхувальника. Як страховик можуть виступати: державні страхові компанії, акціонерні, повні, командитні товариства, товариства з додатковою відповідальністю, що одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страховиками визнаються фінансові установи, створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств із додатковою відповідальністю згідно із Законом України «Про господарські товариства» з урахуванням особливостей, передбачених Законом, та які одержали в установленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності. Учасників страховика повинно бути не менше трьох.

Страхова діяльність в Україні здійснюється виключно страховиками-резидентами України. Мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається видами страхування, крім страхування життя, встановлюється в сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, - 1,5 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України.

В особистому страхуванні бере участь також застрахований.

Застрахований - це фізична особа, життя, здоров'я, працездатність та інші речі якої застраховані. Застрахований може перейти в категорію страхувальника при самостійній сплаті страхових внесків.

Поняття «страховик», «страхова компанія», «страхова організація» та похідні від них дозволяється використовувати в назві лише тим юридичним особам, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти. Посередницька діяльність страхових та перестрахових брокерів у страхуванні та перестраховуванні здійснюється як виключний вид діяльності та може включати консультування, експертно-

інформаційні послуги, роботу, пов'язану з підготовкою, укладенням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховування), у тому числі щодо врегулювання збитків у частині одержання та перерахування страхових платежів, страхових виплат та страхових відшкодувань за угодою, відповідно, зі страхувальником або перестраховальником, інші посередницькі послуги у страхуванні та перестраховуванні за переліком, установленим спеціальним уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю.

Страхові брокери - юридичні особи або громадяни, зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, котрі здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник. Вони не мають права отримувати та перераховувати страхові платежі, страхові виплати та виплати страхового відшкодування.

Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України. Страхувальники можуть укладати із страховиками договори про страхування третіх осіб (застрахованих осіб) лише за їх згодою, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Застраховані особи можуть набувати прав і обов'язків страхувальника згідно з договором страхування.

Страховий ризик

Ризик є складним явищем. Його пов'язують, перш за все, з розумінням небезпеки, загрози, ненадійності, азарту, невизначеності, невпевненості, збитку.

Термін "ризик" походить від грецьких слів *ridsikon*, *ridsa*, що означає "стрімчак", "скеля". Окремі дослідники вважають, що слово "ризик" прийшло в європейські мови з іспанської або португальської, адже саме так давні мореплавці називали підводні скелі, які загрожували загибеллю їхнім кораблям.

У страхуванні ризик визначається декількома основними поняттями.

По-перше, ризик — це конкретне явище або сукупність явищ (подія чи декілька подій), на випадок яких проводиться страхування й які має ознаки ймовірності та випадковості настання. Таке визначення наведено в Законі України "Про страхування". Виражає потенційну можливість виплати страхового відшкодування (страхової суми).

По-друге, ризик пов'язаний з конкретним об'єктом, щодо якого визначаються чинники ризику.

По-третє, ризик — це розподіл між страховиком і страхувальником негативних економічних наслідків у страховому випадку.

Варто пам'ятати, що страхується ризик, а не те, що повинно неминуче статися. Перелік ризиків, охоплених страхуванням, повинен бути суворо зумовлений у правилах страхування.

Ризик - це вірогідність настання страхового випадку. Він виражає можливий обсяг відповідальності страховика перед страхувальником. Вивчення ступеня можливості настання небажаних подій дає змогу страховикові корегувати страховий фонд з метою повної відповідальності зі страхових зобов'язань.

Отже, *страховий ризик* - це можлива небезпека втрат, імовірність настання яких оцінюється. Ризик є страховим, якщо можна визначити розмір збитку та обчислити ціну страхової послуги або можливої частки страхового відшкодування. Ризики настання можливої небезпеки втрат, параметри яких за вищезгаданими критеріями не оцінюються, а також за відсутністю бажаних взяти на себе

Стаття 8 Закону України «Про страхування» :

Страховий ризик - певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Класифікація та характеристика ризиків у страхуванні

Ризик як складне багатогранне явище можна охарактеризувати за допомогою різних критеріїв, які пов'язані з походженням, місцем, величиною, особливостями прояву та іншими обставинами ризиків. Насамперед, потрібно врахувати, що страхування розповсюджується тільки на страхові ризики і такі, які можна виміряти у фінансовому відношенні.

Згідно з критерієм наслідків ризику поділяють на:

- 1) чисті;
- 2) спекулятивні.

Такий поділ має важливе практичне значення, оскільки страхове відшкодування стосується лише чистих ризиків, при яких наслідок випадкової події завжди альтернативний — збитки або їх відсутність.

Спекулятивні ризики переважно виникають при азартних іграх, лотереях, які не потребують страхового захисту, адже передбачають як втрати, так і прибутки (виграш).

Залежно від джерела небезпеки (походження) ризики класифікують на:

— природні (об'єктивні) — зумовлені проявом стихійних сил природи. Природне походження ризиків характеризується цілковитою незалежністю причин їх виникнення від суб'єкта (випадкова подія, стихійне явище);

— антропогенні (суб'єктивні) — виникають як наслідок діяльності людей. Вони є похідною економічних, технологічних та організаційних змін, що являють собою необхідну умову розвитку суспільства.

З огляду на ризикогенні об'єкти ризики поділяють на:

— майнові — виявляються на майнових об'єктах та у майнових інтересах власників певних видів майна;

— особисті — притаманні людям. Це ризики фізичного, фізіологічного та соціального походження.

За обсягом відповідальності страховика ризики поділяють на:

— індивідуальні — характерні для окремих особливих предметів, таких як антикваріат, твори мистецтва тощо;

- універсальні — входять до обсягу відповідальності страховика за більшістю договорів страхування.

У загальному розмежуванні ризиків виділяють такі їх групи: політичні, екологічні, транспортні й технічні.

Політичні ризики пов'язані з непередбачуваними діями, заходами чи акціями законодавчих або виконавчих органів влади, іноземних держав щодо конкретної суверенної держави, підприємств або приватних осіб цієї держави.

Екологічні ризики пов'язані зі забрудненням довкілля і зумовлені діяльністю людини у виробництві.

Транспортні ризики поділяють на ризики каско (страхуванні! різноманітних транспортних засобів) і карго (страхування вантажів, що перевозяться різними видами транспортних засобів).

Технічні ризики проявляються як аварії внаслідок раптового виходу з ладу машин, обладнання, збою в технології виробництва. Вони мають універсальний характер, можуть нанести збитки майну, життю, здоров'ю людей та майновим інтересам юридичних осіб. Технічні ризики можуть проявлятися як промислові ризики, будівельно-монтажні тощо.

ЗАГАЛЬНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Соціально-економічна сутність страхування та його правове регулювання.
2. Предмет, метод та принципи страхового права як галузі права.
3. Місце страхового права в правовій системі України.
4. Основні поняття страхового права.
5. Історія становлення страхового права в Україні. Роль страхового права в сучасних умовах життя і діяльності фізичних та юридичних осіб.
6. Поняття та особливості джерел страхового права. Види джерел страхового права.
7. Конституція України, Цивільний кодекс України, Закон України «Про страхування» як основні джерела страхового права.
8. Підзаконні нормативно-правові акти як джерела страхового права.
9. Локальні акти страхових компаній, їх значення як джерел страхового права.
10. Правила страхування як основна правова форма закріплення умов добровільного страхування. Їх призначення і функції . Вимоги до їх змісту.
11. Роль і значення судової практики та звичаїв у регулюванні страхових відносин.
12. Поняття та принципи здійснення страхової діяльності. Поняття страхування. Законодавчі ознаки страхової діяльності.
13. Види та функції страхової діяльності. Обов'язкові та добровільні види страхової діяльності.
14. Публічно-правові та приватно - правові засади здійснення страхової діяльності.
15. Поняття класифікації страхування та її значення. Класифікаційні ознаки страхування. Класифікація за об'єктами.
16. Класифікація за формами проведення страхування. Принципи здійснення страхування в обов'язковій та добровільній формах.
17. Причини та мета державного регулювання та державного нагляду за страховою діяльністю.
18. Поняття, сутність і види державного регулювання страхової діяльності.

19. Види державного нагляду за страховою діяльністю. Пруденційний нагляд.
20. Окремі правові форми державного регулювання страхової діяльності.
21. Ліцензування страхової діяльності.
22. Органи, що здійснюють державне регулювання та нагляд за страховою діяльністю, їх класифікація, компетенція і завдання.
23. Правовий статус Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.
24. Правове становище страховиків. Класифікація страховиків. Державна реєстрація страховиків.
25. Правовий режим майна суб'єктів страхової діяльності.
26. Поняття страхової компанії. Порядок реорганізації страхової компанії.
27. Особливості забезпечення правонаступництва за укладеними договорами страхування у разі реорганізації страховиків.
28. Умови забезпечення платоспроможності страховиків. Примусова санація страховика.
29. Вимоги законодавства України щодо діяльності іноземних страховиків.
30. Об'єднання страховиків. Ліга страхових організацій України.
31. Моторне (транспортне) страхове бюро України. Ядерний страховий пул.
32. Товариства взаємного страхування.
33. Правове становище страхових посередників на страховому ринку України. Страхові брокери. Перестрахові брокери. Страхові агенти.
34. Поняття та значення договору страхування. Ознаки договору страхування. Форма договору страхування.
35. Істотні умови договору страхування. Предмет договору страхування.
36. Сторони договору. Зміст договору страхування.
37. Треті особи в договорі страхування. Вигодонабувач, застрахована особа. Права та обов'язки третіх осіб.
38. Порядок укладання, зміни та припинення договору страхування.
39. Підстави для визнання договору страхування або його окремих умов недійсними.
40. Право зворотної вимоги страховика до особи винної у заподіянні збитків

41. Поняття особистого страхування та його об'єкти. Класифікація особистого страхування. Особливості договору особистого страхування.
42. Види страхування життя. Страхові випадки при страхуванні життя.
43. Змішане страхування життя і його особливості.
44. Особливості пенсійного страхування.
45. Страхування від нещасних випадків. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків. Державне обов'язкове страхування.
46. Обов'язкове страхування від нещасних випадків на транспорті.
47. Добровільні види страхування від нещасних випадків та умови їх проведення.
48. Медичне страхування: реалії та перспективи.
49. Поняття та види об'єктів майнового страхування.
50. Системи страхового забезпечення у майновому страхуванні. Пропорційна система. Система першого ризику. Система граничного відшкодування. Франшиза. Суброгація.
51. Страхування майна на випадок пожежі, стихійного лиха та крадіжки.
52. Порядок укладання та припинення дії договору страхування майна юридичних осіб.
53. Страхування кредитних та фінансових ризиків. Сутність страхування кредитів (товарних кредитів, кредитів під інвестиції, споживчих кредитів, кредитів, виданих під заставу, кредитів довіри).
54. Страхування транспортних засобів. Страхування водного транспорту.
55. Умови морського страхування. Авіаційне страхування.
56. Страхування автотранспортних засобів, що належать юридичним та фізичним особам.
57. Страхування майна громадян. Особливості страхування будівель. Порядок страхування домашнього майна.
58. Поняття страхування відповідальності. Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
59. Страхування відповідальності перевізників вантажів. Особливості страхування відповідальності автоперевізника.
60. Страхування відповідальності виробника за якість продукції.

ТЕМИ ДЛЯ ЕСЕ

1. Потреба і закономірності виникнення і формування страхового права (національного та міжнародного)

2. Досвід Європейського Союзу щодо регулювання страхових відносин.
3. Доктринальні підходи до визначення понять «страхування» та «страхова діяльність»
4. Історія виникнення та розвитку страхування.
5. Суть державного регулювання страхової діяльності.
6. Напрями адаптації законодавства України про страхування до законодавства Європейського Союзу.
7. Страховий фонд як системотворча категорія страхової діяльності
8. Страхування життя – гарантований страховий захист та вдалих спосіб інвестицій.
9. Добровільне страхування подорожуючих за кордоном (туристичне страхування).
10. Особливості страхування військовослужбовців в Україні.
11. Страхування від різного роду нещасних випадків, які носять непередбачений, ненавмисний і несподіваний для застрахованого характер.
12. Накопичувальне страхування життя – вид довгострокового страхування.
13. Накопичувальне страхування як альтернатива державному пенсійному фонду або депозиту.
14. Чому українці не страхують життя?
15. Особливості страхування життя в Японії.
16. Особливості страхування життя в США.
17. Особливості страхування життя в країнах ЄС.
18. Соціальне страхування як один із проявів цивілізованого громадянського суспільства.
19. Єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інші збори до пенсійного фонду України.
20. Сутність та особливості недержавних пенсійних фондів. Спільні та відмінні риси недержавних пенсійних фондів та фондів соціального страхування.
21. Управління державним пенсійним страхуванням. Пенсійна система та пенсійна політика України.
22. Реформування пенсійної системи України. Основні напрями розвитку страхування з тимчасової втрати працездатності.
23. Проблеми та перспективи розвитку соціального страхування від нещасних випадків на виробництві.

24. Державна політика зайнятості населення та соціальне страхування на випадок безробіття.
25. Проблеми функціонування та перспективи подальшого розвитку недержавних пенсійних фондів.
26. Моделі організації соціального страхування. Зарубіжний досвід пенсійного страхування.
27. Роль страхових компаній у недержавному пенсійному забезпеченні.
28. Медичне страхування для виїзду за кордон.
29. Порівняльний аналіз медичного страхування в Україні та США.
30. Порівняльний аналіз медичного страхування в Україні та Японії.
31. Порівняльний аналіз медичного страхування в Україні та Китаї.
32. Порівняльний аналіз медичного страхування в Україні та..(будь-якою країною світу на ваш вибір).
33. Медичне страхування в Україні у контексті сучасної медичної реформи в Україні.
34. Перспективи розвитку обов'язкового медичного страхування в Україні.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Що таке страхове право і що є його предметом вивчення?
2. Які ви знаєте функції страхування?
3. Охарактеризуйте основні страхові фонди, які можуть створюватися.
4. Назвіть та прокоментуйте форми страхового захисту.
5. Визначте поняття страхових правовідносин та вкажіть їх основні функції.
6. Які існують специфічні риси та ознаки страхування.
7. Страхові агенти в системі страхування.
8. Вкажіть основні функції аварійних комісарів.
9. Хто такі актуарії та які їх повноваження?
10. Дайте визначення поняття «страховий ризик».
11. Що таке страхові ризики?
12. Назвіть різні види страхових ризиків.
13. Поясніть процес управління страховими ризиками.
14. Що таке страховий випадок.
15. Що таке страхова премія та страхові тарифи?
16. Що таке франшиза? Які існують її види і в чому їх особливість?

17. Хто такі страхові посередники? Вкажіть їх основні функції.
18. Структура страхових організацій.
19. Розмежуйте по основним функціям ревізійну комісію та аудитора.
20. Об'єднання страховиків: загальна характеристика та мета створення.
21. Ліга страхових організацій України (ЛСОУ)
22. Моторне (транспортне) страхове бюро України.
23. Авіаційне і Морське страхові бюро
24. Акціонерне страхове товариство.
25. Страхове товариство з додатковою відповідальністю.
26. Поняття та загальна характеристика страхових організацій.
27. Які існують в Україні організаційні форми страховиків?
28. Яка структура страхових організацій?
29. Командитне страхове товариство.
30. Що таке кептивні страхові компанії?
31. Для чого створені і як функціонують товариства взаємного страхування?
32. Який порядок створення страховика?
33. При яких основних умовах функціонує страхова організація?
34. Вкажіть порядок та основні умови реорганізації страховика.
35. Поясніть, при яких умовах здійснюється ліквідація страхової компанії.
36. Дайте визначення та розмежуйте поняття представництв та філій страховика.
37. Наведіть основні показники діяльності страховиків на основі опублікованих у пресі рейтингів.
38. У чому суть державного регулювання страхової діяльності?
39. Назвіть основні функції національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.
40. Розкрийте поняття ліцензування страхової діяльності.
41. Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України.
42. Умови та особливості перестраховування та співстраховування.
43. Які умови укладання договорів страхування майна?

44. Які варіанти ризиків покриваються полісом майнового страхування?
45. З якими ризиками пов'язане страхування особистого майна?
46. Вкажіть особливості страхування відповідальності.
47. Перерахуйте види добровільного страхування відповідальності.
48. Перерахуйте види обов'язкового страхування відповідальності.
49. Які особливості має страхування відповідальності порівняно з майновим та особистим?
50. Страхування цивільно-правової відповідальності власників транспортних засобів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Цивільний Кодекс України: Відомості Верховної Ради України, 2003, № 40-44, ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
3. Господарський кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/436-15>
4. Про страхування. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 18, ст. 78. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України. Відомості Верховної Ради України, 1999, № 46-47, ст.403. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 49-51, ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>
7. Александрова, О. О., Проблеми і перспективи розвитку страхування в Україні. Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону. 13 грудня 2016 р.–Покровськ: КП ДонНТУ, 2016.–284 с., 2016.
8. Березіна С.Б. Визначення європейського вектору розвитку страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів / С.Б. Березіна // Технологічний аудит та резерви виробництва. – 2017. – № 1/4(33). – С. 42–48.

9. Васильєва Т.А. Особливості розвитку ринку автотранспортного страхування в умовах фінансової нестабільності / Т.А. Васильєва // Економіка. Фінанси, грошовий обіг і кредит. – 2016. – №3. – С. 227–232
10. Волкова В. В. Тенденції розвитку страхового ринку в умовах нестійкого ринкового середовища. Економіка і регіон : науковий вісник. Полтава, 2016. № 1 (56). С. 17-24.
11. Временко Л.В Сучасний стан ринку автотранспортного страхування в Україні / Л.В. Временко, О.В. Шаталов // Серія: Економічні науки. «Молодий вчений». – № 3 (43). – 2017 р. – С. 604–606
12. Виговська В. В. теоретичні аспекти визначення сутності страхового ринку. Науковий вісник Полісся. №4. 2015. С. 124-131.
13. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / Я.М. Гринчишин, А.В. Прокопюк // Економічні науки. «Молодий вчений». – березень, 2017. – № 3 (43). – С. 622–625.
14. Городніченко Ю. В. Тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України. Економіка і суспільство : науковий журнал. 2017. № 10. С. 569-573.
15. Грушко В. І. Система та елементи державного регулювання страхового посередництва в Україні. Вчені записки Університету "КРОК" : збірник наукових праць. Київ, 2014. Вип. 37. С. 150-158.
16. Журавка Ф. О. Визначення стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України на основі SWOT-аналізу / Ф. О. Журавка, О. С. Журавка // Інноваційна економіка. – 2012. – № 5. – С. 245-249.
17. Заволока Л. О. Впровадження та гармонізація європейських стандартів в системі українського страхування / Л. О. Заволока, В. В. Задорожна // Економіка. Фінанси. Право : щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – 2015. – № 4/1. – С. 35-38.
18. Карамішева Л. Соціальне страхування як складова соці- Глобальні та національні проблеми економіки 223 альної політики / Л. Карамішева // Людина і політика. – 2010. – № 8. – С. 221–229
19. Кравчук Г.В. Проблеми і перспективи розвитку ринку автотранспортних засобів в Україні / Г.В. Кравчук, Д.А. Курач, Т.В. Савченко // Серія: Економічні науки. – 2016. – С. 178–184.
20. Мельник О.І., Кульбачна Л.А., Жулім М.С. Аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні. Modern Economic. № 7. 2018. С. 107-113.

- 21.Налукова Н. Конкуренція як запорука успішного розвитку страхового ринку. Світ фінансів : науковий журнал. 2016. Вип. 3. С. 102- 112.
- 22.Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [сайт www.nfp.gov.ua].
- 23.Правове регулювання страхової діяльності: навч. посіб. / за ред. О. П. Гетьманець, О. М. Шуміла. – 2-ге вид., із змінами. – Харків: Право, 2014. – 400 с.
- 24.Попович Д. В. Life-страхування на страховому ринку України: проблеми та перспективи розвитку / Д. В. Попович, О. В. Кравцова, О. О. Микитюк. // «Молодий вчений». – 2018. – С. 868–872.
- 25.Проблеми та перспективи розвитку страхування життя в Україні [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://koninsurance.mnau.edu.ua/files/work/51.pdf>.
26. Пономарьова О. Б. Страхування життя в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку / О. Б. Пономарьова, О. В. Таран, Н. В. Дейнека. // Науковий погляд: економіка та управління. – 2019. – С. 57–65.
- 27.Приказюк Н. Нові вектори розвитку автотранспортного страхування в Україні/ Н.Приказюк, Моташко Т.//Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Економіка.-2015.-№ 3(168).-С. 47-54
- 28.Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. Ефективна економіка. № 10. 2018.URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2018/60.pdf
- 29.Поплавський О. О. Діяльність страхових компаній на фінансовому ринку: аналіз світового досвіду. Облік і фінанси : науково-виробничий журнал. Київ, 2016. № 1 (71). С. 117-123.
- 30.Попова Ю. М. Вплив європейської інтеграції на розвиток ринку страхових послуг в Україні. Економіка і регіон : науковий вісник. Полтава, 2016. № 2 (57). С. 95-100.
- 31.Рудь І.Ю. Аналіз страхового ринку України // Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 10, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua.pdf>.
- 32.Русул Л. В. Вплив євроінтеграції на розвиток страхового ринку України / Л. В. Русул, Н. Р. Дарабан // Молодий вчений. – 2017. – № 6(46). – С. 489-493.

33. Сокол С.В. Аналіз сучасного стану страхового ринку України / С.В. Сокол, К.А. Шаповал // Економічні науки. «Молодий вчений». – червень, 2017. – № 6 (46). – С. 502–505
34. Слободянюк О. В. Інституціональна модель страхового ринку України. Інвестиції: практика та досвід : наук. журнал. 2016. № 4, лютий. С. 25-28.
35. Сова О. Ю. Проблеми та перспективи розвитку страхового бізнесу в Україні. Наука й економіка : журнал. 2015. № 1 (37). С. 42-49.
36. Тищенко Д. Сучасна регуляторна модель вітчизняного страхового ринку та перспективи її розвитку. Економіст: літопис подій, особистості, ідеї, аналітика й дослідження : журнал. 2016. № 11 (361). С. 33-37.
37. Танчак Я. А. Аналітична оцінка сучасного стану та перспектив розвитку ринку страхування життя в Україні / Я. А. Танчак. // ВІСНИК ЖДТУ. Серія: Економіка, управління та адміністрування. – 2018. – С. 105–110.
38. Школіна В. Впровадження обов'язкового державного медичного страхування в Україні, нагальна проблема сьогодення / В. Школіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61169.doc.htm.
39. Шірінян Л. В. Актуальні проблеми фінансового регулювання страхового ринку України в сучасних умовах. Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць. Київ, 2016. № 1 (176). С. 30-34.
40. Шлапак Н. С. Проблеми розвитку страхового бізнесу у сучасних умовах. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць. Маріуполь, 2017. Вип. 15. С. 268-272.
41. Юхименко В. М. Ринок страхових послуг: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні. Інвестиції: практика та досвід : наук. журнал. 2016. № 3, лютий. С. 44-48.

ІНОЗЕМНІ ДЖЕРЕЛА

42. Abbott, K. W., & Snidal, D. (2010). Hard and soft law in international governance. *International Organization*, 54, 421. CrossRef. Google Scholar
43. Alemanno, R. (2015). How much better is Better Regulation? Assessing the impact of the Better Regulation package on the European Union—A Research Agenda. *HEC Paris Research Paper No. Law-2015-1119*. Google Scholar

44. Basedow, J., Birds, J., Clarke, M., Cousy, H., Heiss, H., & Loacker, L. (2015). *Principles of European Insurance Contract Law (PEICL)* (2nd ed.). Cologne: Schmidt. Google Scholar
45. Bernardino, G. (2017). Building a common supervisory culture. Retrieved from <https://eiopa.europa.eu/Publications/Speeches%20and%20presentations/2017-03-03%20IVASS%20Conference.pdf>
46. Bismuth, R. (2010). The independence of domestic financial regulators: An underestimated structural issue in international financial governance. *Goettingen Journal of International Law*, 2(1), 93–100. Google Scholar
47. Braunmüller, P., & Warzilek, A. (2011). Insurance and financial stability. In P. M. Liedtke & J. Monkiewicz (Eds.), *The future of insurance regulation and supervision. A global perspective*. New York: Palgrave Macmillan. Google Scholar
48. Brown, E. F. (2009). The development of international norms for insurance regulation. *Brooklyn Journal of International Law*, 34, 3. Google Scholar
49. Brummer, C. (2010). Why soft law dominates international finance—And not trade. *Journal of International Economic Law*, 13, 623–643. CrossRef Google Scholar
50. Cousy, H. (2009). Le secteur des assurances sera-t-il mifidisé? *Bulletin des Assurances*, 89(3), 245–254. Google Scholar
51. Ferran, E., & Alexander, K. (2010). Can soft law bodies be effective? Soft systemic risk oversight bodies and the special case of the European Systemic Risk Board. *University of Cambridge Faculty of Law Research Paper No. 36/2011*. Google Scholar
52. Gersen, J. E., & Posner, E. A. (2010). Soft law, in Chicago Public Law and Legal Theory Working Paper No. 213. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=1113537>
53. Guzman, A. T., & Meyer, T. L. (2014). Soft law in University of Georgia—School of Law, Research Paper Series. Retrieved from <http://ssrn.com/abstract=2437956>
54. Jordan, C. (2013). How international finance really works. *Law and Financial Market Review*, 7, 257. CrossRef Google Scholar
55. Kading, B., & Madeiros, L. (2011). Insurance regulation: Mutual recognition, equivalence and international standards. In P. M. Liedtke & J. Monkiewicz

- (Eds.), *The future of insurance regulation and supervision. A global perspective* (p. 399). New York: Palgrave Macmillan. Google Scholar
56. Kelly, C. R., & Cho, S. (2012). Promises and perils of new global governance: A case of the G20, in Brooklyn Law School Legal Studies. *Research Paper No. 243*, at 517 ff. Google Scholar
57. Kenneth Haar, M. W., & Hoedeman, O. (2014). The fire power of the financial lobby. A survey on the size of the financial lobby at the EU level. Retrieved from https://corporateeurope.org/sites/default/files/attachments/financial_lobby_report.pdf
58. Lowry, J., & Rawlings P. (2015). *Insurance law. Doctrine and principles* (2nd ed., p. 15f). Oxford: Hart Publishing. Google Scholar
59. Marano, P. (2016). The Mifidization: The sunset of life insurance in the EU regulation on insurance? SSRN. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=2832952>
60. Müllers, T. J. (2010). Sources of law in European securities regulation—Effective regulation, soft law and legal taxonomy from Lamfalussy to de Larosière. *European Business Organization Law Review*, 11, 379. CrossRef Google Scholar
61. Newman, N. F. (2009). The U.S. move to international accounting standards—A matter of cultural discord—How do we reconcile? *University of Memphis Law Review*, vol. 39. Google Scholar
62. Quaglia, L. (2014). Insurance. In D. Mügge (Ed.), *Europe and the governance of global finance*. Oxford: Oxford University Press. Google Scholar
63. Quaglia, L. (2014b). *The European Union and global financial regulation*. Oxford: Oxford University Press. CrossRef Google Scholar
64. Raustiala, K. (2012). The architecture of international cooperation: Transgovernmental networks and the future of international law. *Virginia Journal of International Law*, 43, 1. Google Scholar
65. Renda, A. (2015). Too good to be true? A quick assessment of the European Commission's new Better Regulation package. *CEPS Special Report No. 108*. Google Scholar
66. Senden, L. (2005). Soft law, self-regulation and co-regulation in European law: Where do they meet? *Electronic Journal of Comparative Law*, 9(1), 18. Google Scholar

67. Shaffer, G. C., & Pollack, M. A. (2010). Hard vs. soft law: Alternatives, complements, and antagonists in international governance. *Minnesota Law Review*, 94, 706. Google Scholar
68. Slaughter, A. M. (2000). Governing the global economy through government networks. In M. Byers (Ed.), *The role of law in international politics, essays in international relations and international law* (p. 202). Oxford: Oxford University Press. Google Scholar
69. Stahlin, W., Harris, P., Washington Arnold, L., & Kinkela, K. (2009). A comprehensive case study: US GAAP conversion to IFRS. *Howe School Research Paper No. 2013-1*. Google Scholar
70. Turk, M. C. (2014). Reframing international financial regulation after the global financial crisis: Rational states and interdependence, not regulatory networks and soft law. *Michigan Journal of International Law*, 36, 59. Google Scholar
71. Van Gestel, R., & Van Golen, T. (2014). Enforcement by the new European Supervisory Agencies: Quis Custodiet Ipsos Custodes? In K. Purnhagen & P. Rott (Eds.), *Varieties of European economic law and regulation. Liber Amicorum for Hans Micklitz*. London: Springer. Google Scholar
72. Veljanovski, C. (2010). Strategic use of regulation. In R. Baldwin, M. Cave, & M. Lodge (Eds.), *Oxford handbook of regulation*. Oxford: Oxford University Press. Google Scholar
73. Voermans, W. (2016). Beating about the Bush in “Better Regulation”. In B. Steunenberg, W. Voermans, & S. Van den Bogaert (Eds.), *Fit for the future? Reflections from Leiden on the functioning of the European Union*. The Hague: Eleven International Publishing. Google Scholar

Адреси сайтів в INTERNET

<http://uainsur.com/news/> Ліга страхових організацій України

<http://www.mtsbu.ua/ua/> Моторне (транспортне) страхове бюро України

http://economyandsociety.in.ua/journal/12_ukr/101.pdf Страховий ринок України та країн ЄС: порівняльний аналіз

<http://uainsur.com/zakonodavstvo/codex/> Кодекс етики в страховій діяльності

<https://www.nfp.gov.ua/> Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг.

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Страхове право»
для організації аудиторної та позааудиторної роботи
здобувачів вищої освіти

Мельник Олеся Григорівна

Комп'ютерний набір: Мельник О.Г.

Здано до складання Підписано до друку
Формат 60×84 Ум. друк. арк. Тираж . Зам. Ціна
Сектор оперативної поліграфії РВІКВ БНАУ 09117,
м. Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 3-11-01